

Bezpečnost na silnicích se zvýšila, stále ale umírá příliš lidí

6.11.2023 - | Nejvyšší kontrolní úřad

Za posledních jedenáct let - od roku 2011 do 2022 - došlo v České republice k zvýšení bezpečnosti na pozemních komunikacích. Počet osob usmrčených při dopravních nehodách klesl o 35,8 % a počet těžce zraněných o 43,9 %. Přesto se nedaří plnit jeden z hlavních strategických cílů, a to snížení počtu usmrčených osob o polovinu oproti výchozímu období. Např. v roce 2020 zemřelo na našich silnicích oproti tomuto ukazateli o 127 osob více. Zjistili to kontrolóři NKÚ, kteří u Ministerstva dopravy (MD), Ředitelství silnic a dálnic (ŘSD) a Centra služeb pro silniční dopravu (CSPSD) prověřovali, zda peněžní prostředky ve výši 425,2 mil. Kč určené na zvýšení bezpečnosti silničního provozu byly v letech 2017 až 2022 vynaloženy účelně a hospodárně.

V roce 2020 neměl počet úmrtí spojených s dopravní nehodou překročit 333 osob. Na silnicích však zemřelo 460 lidí. A to i navzdory skutečnosti, že intenzita silničního provozu, a tedy i nehodovost byly v roce 2020 - vzhledem k dopadům pandemie covidu-19 a s ní spojených restrikcí - nižší. Současným hlavním strategickým cílem je snížení počtu usmrčených osob v roce 2030 na polovinu oproti průměru let 2017 až 2019, tedy pod 269 osob ročně. Aktuální vývoj však k plnění tohoto cíle nepřispívá. Jak NKÚ zjistil, v prvním čtvrtletí 2023 nejenže mrtvých na silnicích neubýlo, ale jejich počet byl nejvyšší od roku 2015. Vzhledem k dosavadnímu vývoji není podle NKÚ příliš pravděpodobné, že se podaří cíle pro rok 2030 dosáhnout.

Helmy zachraňují životy, ale povinné nebudou

Zlepšení bezpečnosti na komunikacích měly pomoci i dvě legislativní změny: zavedení povinného používání přileb pro všechny cyklisty a zavedení alkolocku jako účinného technického řešení pro zamezení jízdy pod vlivem alkoholu. MD však od těchto záměrů bez přesvědčivého zdůvodnění ustoupilo.

V letech 2017-2022 zahynulo při dopravních nehodách celkem 184 cyklistů bez přilby. Podle propočtů MD mohlo až 37 % z nich, tedy 68 osob, dopravní nehodu přežít, pokud by přilbu mělo. Používání cyklistických přileb může podle ministerstva přinést až 65% pokles smrtelných zranění a 69% pokles vážných zranění. Přesto od zavedení povinného nošení pro všechny MD upustilo s tím, že legislativní zavedení této povinnosti „není žádoucí“.

Zavedení alkolocku, tedy zařízení, které je schopno zablokovat nastartování vozidla, pokud řidič nadýchá alkohol, může podle MD zamezit jízdám opilých řidičů a mít tak pozitivní vliv na snížení počtu dopravních nehod s následkem smrti či těžkého zranění. Mělo se týkat zvláště profesionálních a recidivujících řidičů. Ústup od záměru zdůvodnilo MD prohlášením, že se nejedná o obvyklou praxi v zemích EU.

Jen formální řízení koordinátorů

Nedostatky kontrolóři odhalili i v řídicí a kontrolní činnosti Centra služeb pro silniční dopravu, které se prostřednictvím krajských koordinátorů podílí na zajištění bezpečnosti silničního provozu. CSPSD proplácelo koordinátorům i stovky hodin činností, které neměly na úroveň bezpečnosti na silnicích vliv - např. administrativní činnosti, práce ve skladu či účast na společenských akcích. Jednomu z

koordinátorů zaplatilo například 109 hodin administrativních prací, což bylo plných 82 % z celkem v měsíci odpracovaných hodin. Pěti kontrolovaným koordinátorům zase CSPSD proplatilo – v rozporu s uzavřenými smlouvami – např. mediální školení či seminář s psychologem.

Řídící a kontrolní činnost CSPSD proto NKÚ vyhodnotil jako nedostatečnou a formální – vedla k významnému snížení účelnosti a k nehospodárnosti. „Měsíc po ukončení naší kontroly jsme z webových stránek MD zjistili, že ministr převedl činnost krajských koordinátorů v 14 krajích z CSPSD do kompetence ministerstva. Ve světle výsledků naší kontroly to považuji za krok správným směrem a věřím, že ministerstvo bude vyplácet peníze na činnost krajských koordinátorů BESIP již účelně a hospodárně,“ okomentoval vývoj člen NKÚ Jan Kinšt, který kontrolní akci řídil.

ŘSD: pomalé řešení rizik

Celkem 4,8 mil. Kč použitých Ředitelstvím silnic a dálnic od září 2017 do března 2023 na odstranění 1 956 nepovolených reklamních zařízení bylo podle kontrolorů vydáno účelně. Jako účelnou hodnotil NKÚ také instalaci dopravního značení k zabránění vjetí do protisměru na dálnicích, neboť vedla k poklesu tohoto jevu. Zatímco v roce 2019 bylo evidováno 215 jízd v protisměru, o tři roky později už jen 95. Nedostatky v činnosti ŘSD shledal NKÚ v odstraňování rizik dopravních nehod na budovaných či již existujících silnicích. Přestože za více než 400 auditů a inspekcí, které na hrozící rizika upozornily, ŘSD v letech 2017 až 2022 zaplatilo celkem 75,6 mil. Kč, využilo jejich doporučení jen omezeně. Např. na silnicích transevropské dopravní sítě odstranilo za pět let pouze 29 % z rizik zjištěných v roce 2015. Navíc neupřednostňovalo vyřešení těch rizik, jejichž odstranění podle auditorů bezpečnosti nesneslo odkladu.

Statistika nehod

V letech 2011–2022 bylo v důsledku dopravních nehod na silnicích ČR usmrceno 6 803 osob a 28 821 osob bylo těžce zraněno. Z toho v roce 2022 se jednalo o 454 usmrcených a 1 734 těžce zraněných osob. Vedle dopadu na lidské životy a zdraví mají dopravní nehody negativní vliv také na ekonomiku ČR. Např. v roce 2022 činil odhad celkových ročních ekonomických ztrát z dopravní nehodovosti téměř 135 mld. Kč, což je přibližně 2,2 % HDP ČR. NKÚ při kontrole posuzoval výlučně resort MD. Na stav bezpečnosti silničního provozu mají ale vliv i další subjekty, např. Ministerstvo vnitra, Policie České republiky či kraje a obce.

<https://www.nku.cz/cz/pro-media/tiskove-zpravy/bezpecnost-na-silnicich-se-zvysila--stale-ale-umira-prilis-lidi-id13504>